

Deze tabellenbrochure is geldig
voor het jaar 2015

Tabel 1

Stikstofgebruiksnormen

Waarvoor gebruiken?

De stikstofgebruiksnormen gebruikt u om de totale stikstofgebruiksruimte voor meststoffen voor uw bedrijf te berekenen. De stikstofgebruiksnormen (kilo's stikstof per hectare per jaar) zijn per gewas of gewasgroep vastgesteld.

Hoe te gebruiken?

U rekent met de oppervlakte en het gewas dat op 15 mei wordt geteeld. U vermenigvuldigt de oppervlakte in hectare met de norm die bij het betreffende gewas en de grondsoort hoort. Dit doet u voor alle gewassen. De uitkomsten telt u bij elkaar op.

Volgteelt

Begint u na de eerste teelt met een andere teelt, dan kunt u ook deze volgende teelt meenemen in de berekening van de totale stikstofgebruiksruimte voor uw bedrijf. Per volgteelt kunt u een stikstofgebruiksnorm meetellen. Voor enkele gewassen mag u de norm pas meetellen in het jaar van oogsten (zie voetnoot 5). Als in de tabel een aparte norm is opgenomen voor een volgteelt, dan moet u die gebruiken. In andere gevallen kunt u rekenen met de norm die zou gelden wanneer het om een eerste teelt gaat.

Dit geldt niet voor gewassen waarbij 'meermalige oogst' is vermeld. Voor deze gewassen geldt de norm voor het hele jaar en niet per teelt.

Volgteelt na maïs

Als u na de teelt van maïs een groenbemester, tijdelijk grasland of een verplicht vanggewas teelt, mag u voor deze volgteelt geen extra stikstofgebruiksnorm meetellen (zie voetnoot 2 en 6 en tabel 10b).

Beweiden of volledig maaien?

U bepaalt op bedrijfsniveau en niet op perceelsniveau of grasland wordt gezien als grasland met beweiden of grasland met volledig maaien.

Onder grasland met volledig maaien wordt ook verstaan grasland waar uitsluitend jongvee van runderen niet ouder dan twee jaar wordt geweid. Het aantal stuks jongvee in de wei mag dan niet groter zijn dan het aantal ouderdieren dat u op uw bedrijf houdt. Hobbymatig gehouden dieren worden hierbij niet meegeteld.

Winterteelt

Voor gewassen waarbij 'winterteelt' is vermeld, geldt dat u de hele norm in het jaar van inzaai, planten of poten kunt gebruiken. Als een deel van de norm in het tweede jaar wordt gebruikt, dan mag dat tot maximaal de hoeveelheid vermeld bij 'waarvan ten hoogste na 31/12 (winterteelt)'.

Mengteelt en onderzaai

Bij mengteelten rekent u met de norm voor het gewas dat in economisch opzicht het meest rendabel is. Bij onderzaai rekent u met de norm voor het hoofdgewas. Als na de oogst van het hoofdgewas het ondergewas doorgroeit tot een oogstbaar product, mag u ook voor dit ondergewas de norm meetellen.

Graszaad

Als u bij de teelt van graszaad in het voorjaar of najaar nog een voedersnede wint, dan kunt u het perceel in deze voorjaars- of najaarsperiode als grasland beschouwen en rekent u naast de norm voor graszaad ook met de norm voor tijdelijk grasland.

Aardappelrassen hoge of lage norm

Voor verschillende consumptie- en pootaardappelrassen is per ras een hoge of lage norm vastgesteld. Voor rassen die niet zijn opgenomen in tabel 1a en 1b moet u rekenen met de norm 'consumptieaardappelrassen overig' of 'pootaardappelrassen overig' uit tabel 1.

Suikerbieten, fritesaardappelen en granen op klei

Voor suikerbieten, fritesaardappelen uit tabel 1c en granen die worden geteeld op klei gelden hogere stikstofgebruiksnormen. Voor het gebruik van deze hogere normen gelden voorwaarden. Deze voorwaarden vindt u op ons klantportaal.

Gewas	Klei 2015 - 2017	Noordelijk ¹⁰ , westelijk ¹¹ en centraal ¹² zand 2015 - 2017	Zuidelijk ¹³ zand 2015 - 2017	Löss ⁴ 2015 - 2017	Veen 2015 - 2017
Grasland (kg N per ha per jaar)					
Grasland met beweiden	345	250	250	250	265
Grasland met volledig maaien ¹	385	320	320	320	300
Tijdelijk grasland² (kg N per ha per periode)					
van 1 januari tot minstens 15 april	60	50	50	50	50
van 1 januari tot minstens 15 mei ³	110	90	90	90	90
van 1 januari tot minstens 15 augustus ³	250	210	210	210	210
van 1 januari tot minstens 15 september ³	280	235	235	235	235
van 1 januari tot minstens 15 oktober ³	310	250	250	250	265
vanaf 15 april tot minstens 15 oktober	310	250	250	250	265
vanaf 15 mei tot minstens 15 oktober	280	235	235	235	235
vanaf 15 augustus tot minstens 15 oktober	95	80	80	80	80
vanaf 15 september tot minstens 15 oktober	30	25	25	25	25
vanaf 15 oktober	0	0	0	0	0
Akkerbouwgewassen (kg N per ha per teelt)					
Consumptieaardappelrassen hoge norm (zie tabel 1a)	275	260	208	204	270
Consumptieaardappelrassen overig	250	235	188	184	245
Consumptieaardappelrassen lage norm (zie tabel 1a)	225	210	168	164	220
Consumptieaardappel, vroeg (loofvernietiging voor 15 juli)	120	120	96	96	120
Pootaardappelrassen hoge norm (zie tabel 1b)	140	140	140	140	140
Pootaardappelrassen overig	120	120	120	120	120
Pootaardappelrassen lage norm (zie tabel 1b)	100	100	100	100	100
Pootaardappelen, uitgroei teelt (loofvernietiging na 15 augustus)	180	165	165	165	170
Zetmeelaardappelen	240	230	184	184	230
Suikerbieten	150	145	116	116	145
Cichorei	70	70	70	70	70
Voederbieten	165	165	132	132	165
Wintertarwe ⁵	245	160	160	190	160
Zomertarwe	150	140	140	140	140
Wintergerst ⁵	140	140	140	140	140
Zomergerst	80	80	80	80	80
Triticale ⁵	160	150	120	120	150
Winterrogge ⁵	140	140	140	140	140
Haver ⁵	100	100	100	100	100
Mais, bedrijven met derogatie ⁶	160	140	112	112	150
Mais, bedrijven zonder derogatie ⁶	185	140	112	112	150
Luzerne, eerste jaar	40	40	40	40	40
Luzerne, volgende jaren	0	0	0	0	0
Graszaad, Engels raaigras, 1e jaars	165	150	120	120	155
Graszaad, Engels raaigras, overjarig	200	185	148	148	190
Graszaad, rietzwenkgras	140	130	104	104	135
Graszaad, rietzwenkgras, volgteelt	60	50	40	40	55
Graszaad, veldbeemd	110	100	80	80	105
Graszaad, veldbeemd, volgteelt	60	50	40	40	55
Graszaad, roodzwenkgras, 1e jaars	85	75	60	60	80
Graszaad, roodzwenkgras, 1e jaars, volgteelt	35	35	28	28	35

Gewas	Klei 2015 - 2017	Noordelijk ¹⁰ , westelijk ¹¹ en centraal ¹² zand 2015 - 2017	Zuidelijk ¹³ zand 2015 - 2017	Löss ⁴ 2015 - 2017	Veen 2015 - 2017
Graszaad, roodzwenkgras, overjarig	115	105	84	84	110
Graszaad, roodzwenkgras, overjarig, volgteelt	45	45	36	36	45
Graszaad, westerwolds	110	100	80	80	105
Graszaad, Italiaans	130	120	96	96	125
Graszaad, overig	90	80	64	64	85
Graszaad, overig, volgteelt	45	45	36	36	45
Graszoden	340	340	272	272	340
Ui, overig	120	120	120	120	120
Zaaiui	170	120	120	120	120
Winterui, 2e jaars plantui	170	155	124	124	160
waarvan ten hoogste na 31/12 (winterteelt)	130	120	96	96	125
Blauwmaanzaad	110	100	80	80	105
Karwij	150	140	112	112	145
waarvan ten hoogste na 31/12 (winterteelt)	90	80	64	64	85
Koolzaad, winter	205	190	152	152	195
waarvan ten hoogste voor 31/12 (winterteelt)	45	45	36	36	45
Koolzaad, zomer	120	120	96	96	120
Vlas	70	70	56	56	70
Akkerbouwgewassen, overig	200	185	148	148	190
Bladgewassen (kg N per ha per teelt)					
Spinazie, 1e teelt	260	190	152	152	200
Spinazie, volgteelt	185	145	116	116	150
Slasoorten, 1e teelt	180	165	132	132	170
Slasoorten, volgteelt	105	105	84	84	105
Andijvie, 1e teelt	180	170	136	136	170
Andijvie, volgteelt	90	90	72	72	90
Selderij, bleek/groen	200	185	148	148	190
Prei	245	225	180	180	235
waarvan ten hoogste na 31/12 (winterteelt)	100	90	72	72	95
Bladgewassen, overig, eenmalige oogst	150	140	112	112	145
Bladgewassen, overig, meermalige oogst	275	250	200	200	260
Koolgewassen (kg N per ha per teelt)					
Spruitkool	290	265	212	212	275
waarvan ten hoogste na 31/12 (winterteelt)	50	50	40	40	50
Witte kool	320	290	232	232	305
Rode kool	285	260	208	208	270
Savooiekool	285	260	208	208	270
Spitskool	285	260	208	208	270
Bloemkool	230	210	168	168	220
waarvan ten hoogste na 31/12 (winterteelt)	120	110	88	88	115
Broccoli	270	235	188	188	245
Chinese kool	180	155	124	124	160
Boerenkool	170	155	124	124	160
Paksoi	180	165	132	132	170
Raapstelen	140	130	104	104	135

Gewas	Klei 2015 - 2017	Noordelijk ¹⁰ , westelijk ¹¹ en centraal ¹² zand 2015 - 2017	Zuidelijk ¹³ zand 2015 - 2017	Löss ⁴ 2015 - 2017	Veen 2015 - 2017
Kruiden (kg N per ha per teelt)					
Kruiden, bladgewas, eenmalige oogst	150	140	112	112	145
Kruiden, bladgewas, meermalig oogsten	275	250	200	200	260
Kruiden, wortelgewassen	200	185	148	148	190
Kruiden, zaadgewassen	100	90	72	72	95
Vruchtgewassen (kg N per ha per teelt)					
Aardbei (wachtbed, vermeerdering)	120	110	88	88	115
Aardbei (productie)	170	155	124	124	160
waarvan ten hoogste na 31/12 (winterteelt)	80	70	56	56	75
Komkommerachtigen (augurk, courgette, meloen, pompoen)	190	175	140	140	180
Suikermaïs	200	185	148	148	190
Stam/stokboon, vers	120	110	88	88	115
Landbouwstambonen, rijp zaad	135	135	108	108	135
Veld- en tuinbonen, vers + rijp zaad	50	50	40	40	50
Tuinbonen, vers/peulen	75	75	75	75	75
Erwt, vers + rijp zaad	30	30	30	30	30
Peul	90	85	68	68	85
Stengel/knol/wortelgewassen (kg N per ha per teelt)					
Asperge (excl. opkweek)	85	75	60	60	80
Knolselderij	200	185	148	148	190
Knolvenkel/venkel	180	165	132	132	170
Koolraap	170	155	124	124	160
Koolrabi	180	165	132	132	170
Kroten/rode bieten	185	170	136	136	175
Winterpeen/waspeen	110	110	110	110	110
Bospeen	50	50	50	50	50
Rabarber	250	230	184	184	240
Radijs	80	80	64	64	80
Schorseneer	170	170	170	170	170
Witlof	100	100	100	100	100
Stengel/knol/wortelgewassen, overig	200	185	148	148	190
Groenbemesters⁷ (kg N per ha per teelt)					
Niet-vlinderbloemige groenbemesters (bladrammenas, gele mosterd, gras/granen)	60	50	50	50	60
Vlinderbloemige groenbemesters (wikke)	30	25	25	25	30
Tagetes	90	80	80	80	90
Bloembollengewassen⁵ (kg N per ha per teelt)					
Acidantha	255	240	240	240	240
Anemone coronaria	130	125	125	125	125
Fritillaria imperialis	135	130	130	130	130
Hyacint	220	210	210	210	210
Iris, grofbollig	170	160	160	160	160
Iris, fijnbollig	140	135	135	135	135
Krokus, grote gele	175	165	165	165	165
Krokus, overig	90	85	85	85	85

Gewas	Klei 2015 - 2017	Noordelijk ¹⁰ , westelijk ¹¹ en centraal ¹² zand 2015 - 2017	Zuidelijk ¹³ zand 2015 - 2017	Löss ⁴ 2015 - 2017	Veen 2015 - 2017
Narcis	145	140	140	140	140
Tulp	200	190	190	190	190
Dahlia	110	105	105	105	105
Gladiool, pitten	260	245	245	245	245
Gladiool, kralen	190	180	180	180	180
Knolbegonia	150	145	145	145	145
Lelie	155	145	145	145	145
Zantedeschia	120	120	120	120	120
Bloembollengewassen, overig	165	155	155	155	155
Fruitteeltgewassen (kg N per ha per jaar)					
Appel	175	165	165	165	165
Blauwe bes	100	95	95	95	95
Braam	150	140	140	140	140
Framboos	150	140	140	140	140
Kers	175	165	165	165	165
Peer	175	165	165	165	165
Pruim	175	165	165	165	165
Rode bes	150	140	140	140	140
Wijnbouw	100	95	95	95	95
Zwarte bes	175	165	165	165	165
Buitenbloemen (kg N per ha per teelt)					
Buitenbloemen hoge norm ⁸	200	200	200	200	200
Buitenbloemen overig	150	150	150	150	150
Boomkwekerijgewassen (kg N per ha per jaar)					
Laanbomen: onderstammen	40	40	40	40	40
Laanbomen: spullen	90	90	90	90	90
Laanbomen: opzetters	115	115	115	115	115
Sierheesters	75	75	75	75	75
Coniferen (inclusief kerstsparran en dennen)	80	80	80	80	80
Rozen (inclusief zaailingen, onderstammen)	70	70	70	70	70
Bos- en Haagplantsoen	95	95	95	95	95
Vaste planten	175	175	175	175	175
Vruchtbomen: onderstammen	30	30	30	30	30
Vruchtbomen: moerbomen	110	110	110	110	110
Vruchtbomen, overig	135	105	105	105	105
Trek- en besheesters	80	80	80	80	80
Snijgroen	95	95	95	95	95
Ericaceae	70	70	70	70	70
Buxus	95	95	95	95	95
Bosbouw (kg N per ha per jaar)					
Snelgroeïende houtsoorten voor biomassa productie	90	90	90	90	90
Vaste norm op bedrijfsniveau⁹ (kg N per ha per jaar)					
Vaste norm	110	110	110	110	110

- 1 Onder grasland met volledig maaien valt ook grasland waar uitsluitend jongvee van runderen niet ouder dan twee jaar wordt geweid, voor zover het aantal stuks jongvee in de wei niet groter is dan het aantal op het bedrijf gehouden ouderdieren. Daarnaast mogen hobbymatig gehouden dieren worden geweid.
- 2 De normen gelden niet voor tijdelijk grasland dat aansluit op maïs.
- 3 Deze gebruiksnormen zijn alleen van toepassing voorzover ze zijn toegestaan binnen de regels van het Besluit gebruik meststoffen.
- 4 De gebruiksnormen die onder Löss zijn vermeld gelden alleen als het grond betreft die is ontstaan in eolisch materiaal en binnen 80 cm van het maaiveld voor meer dan de helft bestaat uit leem (fractie kleiner dan 50 µm). Voor de overige lössgronden gelden de gebruiksnormen die onder Zand zijn vermeld.
- 5 De gebruiksnorm wordt volledig toegerekend aan het jaar van oogsten.
- 6 De normen voor maïs zijn inclusief de norm van de daarop aansluitend geteelde groenbemesters.
- 7 Deze gebruiksnormen zijn alleen van toepassing als wordt voldaan aan de volgende voorwaarden. Voor groenbemesters op zand, löss en veen geldt: inzaaien voor 1 september en na 1 december ploegen. Op klei geldt: inzaaien voor 1 september en ploegen nadat de groenbemester aantoonbaar minimaal 8 weken wordt geteeld. Een uitzondering wordt gemaakt voor groene braak en als de groenbemester minimaal tien weken in het groeiseizoen op het land staat als aansluitend daarop een volggewas wordt geteeld. De normen gelden niet voor groenbemesters die aansluiten op maïs.
- 8 Voor de volgende buitenbloemen geldt de hoge norm: *Alchemilla mollis*, *Carthamus*, *Gypsophila paniculata*, *Lymonium*, *Lysimachia*, *Paeonia*, *Solidago*, *Veronica*.
- 9 Deze vaste norm op bedrijfsniveau geldt als het gewogen gemiddelde van de hoeveelheid stikstof van alle op de tot het bedrijf behorende oppervlakte landbouwgrond geteelde gewassen of gewasgroepen uit tabel 1 op het bedrijf in dat kalenderjaar ten minste 100 kg N/ha en ten hoogste 110 kg N/ha bedraagt.
- 10 Zandgronden in de provincies Friesland, Groningen en Drenthe
- 11 Zandgronden in de provincies Noord-Holland, Zuid-Holland, Flevoland en Zeeland
- 12 Zandgronden in de provincies Overijssel, Gelderland en Utrecht
- 13 Zandgronden in de provincies Limburg en Noord-Brabant

Tabel 1a Consumptieaardappelrassen

Consumptieaardappelrassen hoge norm

Adora	Lady Blanca	Victoria
Annabelle	Lady Olympia	VR 808
Bintje	Lady Rosetta	Zorba
Carlita	Liseta	
Courage	Maritiema	
Draga	Marlen	
Felsina	Miranda	
Fontane	Ramos	
Innovator	Redstar	
Inova	Sante	
Jaerla	Satellite	

Consumptieaardappelrassen lage norm

Agria	Eigenheimer	Mozart
Allure	El Paso	Producent
Alpha	Futura	Remarka
Aprilia	Gloria	Rodeo
Asterix	Irene	Safari
Aziza	Maradonna	Saphire
Ballys	Markies	Simply Red
Baraka	Milva	Spirit
Bartina	Minerva	Terra Gold
Cesar	Mondial	Ukama
Dore	Morene	Vision

Tabel 1b Pootaardappelrassen

Pootaardappelrassen hoge norm

Adora	Inova	Prior
Agata	Jaerla	Rikea
Annabelle	Junior	Romano
Arinda	Lady Rosetta	Satellite
Berber	Lady Olympia	Sirco
Binella	Leyla	Sirtema
Climax	Linzer Delikatess	Sofia (AR 93-272)
Donald	Miriam	Tresor
Elisabeth	Orinana	Ukama
Fontane	Premiere	
Gloria	Primura	

Pootaardappelrassen lage norm

Arcade	Kardal	Sifra
Astarte	Karnico	Simply Red
Asterix	Maradonna	Spirit
Baraka	Mondial	Van Gogh
Bartina	Morene	Vebesta
Diamant	Mozart	Vento
Dolce Vita	Picasso	Voyager
Elles	Remarka	
Elvira	Resonant	
Everest	Rodeo	
Florijn	Saphire	

Tabel 1c Fritesaardappelrassen stikstofdifferentiatie op klei

Accord	Challenger	Fresco	Lady Olympia	Ramos	Sinora
Agria	Daisy	Fontane	Marijke	Remarka	Ukama
Amora	Dolce Vita	Frieslander	Maritiema	Russet Burbank	Umatilla Russet
Anosta	Donald	Innovator	Markies	Sagitta	Van Gogh
Arcade	Fianna	Kennebec	Miranda	Santana	Victoria
Asterix	Felsina	Lady Amarilla	Miriam	Shepody	Zorba
Bintje	Florida	Lady Blanca	Premiere	Spirit	

Tabel 2

Fosfaatgebruiksnormen

Waarvoor gebruiken?

De fosfaatgebruiksnormen (in kilo's fosfaat per ha per jaar) gebruikt u om de totale fosfaatgebruiksruimte voor meststoffen voor uw bedrijf te berekenen.

Hoe te gebruiken?

U rekent met de oppervlakte landbouwgrond zoals die op 15 mei bij uw bedrijf in gebruik is. U vermenigvuldigt de oppervlakte grasland en de oppervlakte bouwland met de bijbehorende fosfaatgebruiksnorm. Dit doet u voor elke categorie: laag, neutraal en hoog. De uitkomsten telt u bij elkaar op.

De fosfaatgebruiksnorm is afhankelijk van de fosfaattoestand van de bodem. De fosfaattoestand van de bodem moet blijken uit bemonstering en analyse van de oppervlakte landbouwgrond. Heeft u de grond niet laten bemonsteren en analyseren? Dan moet u rekenen met de laagste fosfaatgebruiksnorm (categorie hoog).

Grasland

Er is sprake van grasland als het gras bestemd is als ruwvoer voor dieren. Landbouwgrond met graszaad of graszoden rekent u tot de oppervlakte bouwland.

Grasland		2014	2015	2016	2017
PAL-waarde	Categorie				
<27	Laag	100	100	100	100
27-50	Neutraal	95	90	90	90
>50	Hoog	85	80	80	80

Bouwland		2014	2015	2016	2017
Pw-waarde	Categorie				
<36	Laag	80	75	75	75
36-55	Neutraal	65	60	60	60
>55	Hoog	55	50	50	50

Fosfaatarme en fosfaatfixerende gronden

Voor fosfaatarme en fosfaatfixerende gronden geldt een fosfaatgebruiksnorm van 120 kilo per hectare per jaar, zolang u aan de voorwaarden voldoet. Lees meer over de voorwaarden op onze website.

De extra hoeveelheid bovenop de norm voor categorie laag mag u op grasland en bouwland in de vorm van dierlijke mest, andere organische mest en anorganische mest geven.

Tabel 3

Werkingscoëfficiënt

Waarvoor gebruiken?

De werkingscoëfficiënt gebruikt u bij dierlijke en andere organische meststoffen om de werkzame hoeveelheid stikstof in de gebruikte hoeveelheid meststoffen te berekenen.

Bij de stikstofgebruiksnorm voor meststoffen voor uw bedrijf gaat u bij de vaststelling van de totale gebruikte hoeveelheid meststoffen uit van de werkzame stikstof in de meststoffen.

Voor dierlijke mest en andere organische meststoffen zijn verschillende percentages vastgesteld. De percentages zijn afhankelijk van de mestsoort, herkomst, type bedrijf (met of zonder beweiding) en tijdstip van gebruik. Voor kunstmest rekent u met een werkingscoëfficiënt van 100%.

U gebruikt de werkingscoëfficiënt niet bij de gebruikruimte dierlijke meststoffen voor uw bedrijf. Bij de gebruikruimte dierlijke meststoffen gaat u uit van de totale gebruikte hoeveelheid stikstof in de dierlijke mest.

Hoe te gebruiken?

Om de werkzame stikstof in de te gebruiken mest te berekenen, vermenigvuldigt u de hoeveelheid gebruikte mest met het betreffende percentage (werkingscoëfficiënt). Dit doet u voor alle gebruikte dierlijke mest, compost, zuiveringsslib en overige organische meststoffen op uw bedrijf.

Met of zonder beweiding?

U bepaalt op bedrijfsniveau en niet op perceelsniveau of een bedrijf wordt gezien als een bedrijf met beweiding of een bedrijf zonder beweiding.

Onder een bedrijf zonder beweiding wordt ook verstaan een bedrijf waar uitsluitend jongvee van runderen niet ouder dan twee jaar wordt geweid. Het aantal stuks jongvee in de wei mag dan niet groter zijn dan het aantal ouderdieren dat u op uw bedrijf houdt. Hobbymatig gehouden dieren worden hierbij niet meegeteld (zie voetnoot 2).

Mengsels van mest

Heeft u een mengsel van meststoffen? Dan rekent u voor de stikstofgebruiksnorm met de werkingscoëfficiënt van het type meststof (in het mengsel) met de hoogste werkingscoëfficiënt. Behalve als het mengsel een type meststof bevat die niet in Tabel 3 Werkingcoëfficiënt staat. Dan geldt namelijk altijd een werkingscoëfficiënt van 100%.

U mag de werkingscoëfficiënt ook naar rato van het aandeel stikstof in de gebruikte mestsoorten berekenen als dit een betere benadering van de werkingscoëfficiënt geeft. Dit mag alleen als u kunt aantonen wat het afzonderlijk aandeel stikstof in de gebruikte mestsoorten is.

Digestaat

Voor het digestaat uit de co-vergistingsinstallatie geldt de werkingscoëfficiënt van de mest die bij het vergisten is gebruikt. Lees meer over co-vergisting op onze website.

Mestscheiding

Na mestscheiding ontstaat een dunne en een dikke fractie. Voor de werkingscoëfficiënt maakt het verschil wat u met deze dunne en dikke fractie doet. Lees meer over de werkingscoëfficiënt bij mestscheiding op onze website.

Tabel 3 Werkingscoëfficiënt

Soort en herkomst meststof ¹	Toepassing ¹	Werkingscoëfficiënt in procenten
Drijfmest en dunne fractie		
Drijfmest van graasdieren op het eigen bedrijf geproduceerd	Op bedrijf met beweiding ²	45
	Op bedrijf zonder beweiding ³	60
Drijfmest van graasdieren aangevoerd		60
Drijfmest van varkens	Op klei en veen	60
	Op zand en löss	80
Drijfmest van overige diersoorten		60
Dunne fractie na mestbewerking en gier		80
Vaste mest		
Vaste mest van graasdieren op het eigen bedrijf geproduceerd	Op bouwland op klei en veen, van 1 september t/m 31 januari	30
	Overige toepassingen op bedrijf met beweiding ²	45
	Overige toepassingen op bedrijf zonder beweiding ³	60
Vaste mest van graasdieren aangevoerd	Op bouwland op klei en veen, van 1 september t/m 31 januari	30
	Overige toepassingen	40
Vaste mest van varkens, pluimvee en nertsen		55
Vaste mest van overige diersoorten	Op bouwland op klei en veen, van 1 september t/m 31 januari	30
	Overige toepassingen	40
Overig		
Compost		10
Champost		25
Zuiveringsslib		40
Overige organische meststoffen		50
Mengsels van meststoffen ⁴	Voor mengsels geldt de werkingscoëfficiënt van de meststof met de hoogste werkingscoëfficiënt die het mengsel bevat	

1 Zonder nadere vermelding geldt de werkingscoëfficiënt voor alle grondsoorten, ongeacht herkomst en voor het hele jaar, tenzij aanwenden op basis van het Besluit gebruik meststoffen is verboden.

2 De werkingscoëfficiënt voor een bedrijf met beweiding mag u alleen toepassen, als uw bedrijf ook de stikstofgebruiksnorm voor beweide grasland toepast.

3 De werkingscoëfficiënt voor een bedrijf zonder beweiding past u toe, als u op uw bedrijf ook de stikstofgebruiksnorm voor grasland zonder beweiding toepast.
Onder een bedrijf zonder beweiding valt ook een bedrijf waar uitsluitend jongvee van runderen niet ouder dan twee jaar wordt geweid, voor zover het aantal stuks jongvee in de wei niet groter is dan het aantal op het bedrijf gehouden ouderdieren. Daarnaast mogen hobbymatig gehouden dieren worden geweid.

4 Als een mengsel een meststof bevat die niet in de tabel staat, geldt een werkingscoëfficiënt van 100%.

Tabel 4

Diergebonden normen 2015-2017

Waarvoor gebruiken?

De diergebonden normen gebruikt u voor zowel de berekening van de minimumopslagcapaciteit die u nodig heeft, als de mestproductie van graasdieren en de stikstofcorrectie voor staldieren.

Mestproductie per dier in m³

De normen voor de mestproductie per dier in de periode van 1 augustus tot 1 maart in m³ gebruikt u voor de berekening van de benodigde opslagcapaciteit van dierlijke mest voor de betreffende periode. U gaat bij de berekening van de benodigde opslagcapaciteit uit van het aantal dieren dat u mag houden (op basis van uw milieuvergunning). De normen gebruikt u voor graasdieren en staldieren. Voor melkkoeien gebruikt u Tabel 6a of 6b.

Mestproductie per graasdier in kilo's stikstof en fosfaat

De normen voor de mestproductie per dier in kilo's stikstof en fosfaat gebruikt u voor de berekening van de mestproductie van het gemiddeld aantal graasdieren dat u op uw bedrijf heeft. Voor melkkoeien gebruikt u Tabel 6a of 6b. Voor de berekening van de totale mestproductie van graasdieren vermenigvuldigt u het gemiddeld aantal dieren dat u in het jaar op uw bedrijf heeft met de bijbehorende forfaitaire excretienorm. Dit doet u voor alle graasdiercategorieën. De uitkomsten telt u bij elkaar op.

Mestproductie per staldier in kilo's stikstof

De mestproductie voor staldieren berekent u met de stalbalans. De stikstofnormen die voor staldieren zijn vermeld, gebruikt u alleen voor de berekening van de eventuele vrijstelling van de registratie- en/of administratieverplichtingen die geldt bij onder andere een stikstofproductie die kleiner is dan 350 kilo.

Stikstofcorrectie per staldier in kilo's stikstof

De normen voor stikstofcorrectie (gasvormige verliezen) gebruikt u voor de berekening van de totale stikstofcorrectie als onderdeel van de stalbalans.

Graasdier of staldier?

In de tabel worden graasdieren aangegeven met een G en staldieren met een S.

Biologisch bedrijf

Heeft u een biologisch bedrijf dat is geregistreerd bij de Stichting Skal en houdt u graasdieren? Dan gebruikt u niet de stikstofexcretienormen uit deze tabel. U moet dan gebruikmaken van de excretienormen voor stikstof uit de bijlage van de Regeling dierlijke producten. Voor de berekening van de fosfaatexcretie gebruikt u wel de normen uit deze tabel.

Tabel 4 Diergebonden normen 2015-2017

Diersoort en -categorie ¹	Dier- categorie nummer	Graasdier / Staldier	Stalsysteem	Excretie per dier in de periode van 1 aug tot 1 maart		Excretie per dier per jaar		Stikstof- correctie kg/dier/ jaar ⁵
				m ³ ²	kg stikstof ³	kg fosfaat ⁴		
Rund	10							
Melk- en kalfkoeien (alle koeien die ten minste eenmaal hebben gekalfd en die voor de melkproductie of de fokkerij worden gehouden; ook koeien die drooggezet zijn en koeien die worden vetgemest en in de mesttijd worden gemolken)	100	G		Zie tabel 6	Zie tabel 6	Zie tabel 6		-
Jongvee jonger dan 1 jaar voor de melkveehouderij, en vrouwelijke opfokkalveren voor de vleesveehouderij tot 1 jaar.	101	G	Drijfmest Vaste mest	4,4 2,2	32,3 29,1	9,6 9,6		-
Jongvee van 1 jaar en ouder (alle runderen van 1 jaar en ouder inclusief overig vleesvee, maar met uitzondering van roodvleesstieren en fokstieren)	102	G	Drijfmest Vaste mest	9,5 4,7	66,9 61,3	21,9 21,9		-
Witvleeskalveren van ca. 14 dagen tot ca. 8 maanden (kalveren van ca. 14 dagen en ouder die gehouden worden op een rantsoen van hoofdzakelijk melk en op een leeftijd van ca. 8 maanden worden geslacht)	112	S	Alle	1,6	(10,9)	-		2,7
Rosevleeskalveren van ca. 14 dagen tot ca. 8 maanden (kalveren van ca. 14 dagen en ouder die gehouden worden op een rantsoen van melk en andere voeders en op een leeftijd van ca. 8 maanden worden geslacht)	117	G	Alle	2,6	24,6	8,2		-
Startkalveren voor rosevlees of roodvlees (kalveren van ca. 14 dagen tot ca. 3 maanden die op gespecialiseerde bedrijven worden gehouden en vervolgens op een ander bedrijf als rosevleeskalf of roodvleesstier worden gehouden)	115	G	Alle	1,2	9,2	2,6		-
Rosevleeskalveren van ca. 3 tot ca. 8 maanden (kalveren van ca. 3 maanden en ouder die hiervoor zijn gehouden als startkalf, gehouden worden op een rantsoen van melk en andere voeders en op een leeftijd van ca. 8 maanden worden geslacht)	116	G	Alle	3,3	24,6	10,9		-
Roodvleesstieren van ca. 3 maanden tot de slacht (inclusief ossen en vrouwelijke dieren die op deze wijze worden gemest)	122	G	Drijfmest Vaste mest	4,2 2,2	30,5 28,0	10,9 10,9		-
Weide- en zoogkoeien (koeien die ten minste eenmaal hebben gekalfd niet zijnde melk- en kalfkoeien)	120	G	Drijfmest Vaste mest	11,2 5,3	76,3 72,4	27,1 27,1		-
Fokstieren (stieren van 2 jaar en ouder)	104	G	Alle	7,6	74,2	25,8		-

Diersoort en -categorie ¹	Dier- categorie nummer	Graasdier / Staldier	Stalsysteem	Excretie per dier in de periode van 1 aug tot 1 maart		Excretie per dier per jaar		Stikstof- correctie kg/dier/ jaar ⁵
				m ³ ²	kg stikstof ³	kg fosfaat ⁴		
Schaap	55							
Fokschapen (alle vrouwelijke schapen die ten minste eenmaal hebben gelammerd, inclusief alle schapen tot een gewicht van ca. 25 kg voor zover gehouden op het bedrijf waar deze schapen geboren zijn)	550	G	Alle	0,5	10,7	3,8	-	
Overige schapen	552	G	Alle	- ⁶	7,8	2,5	-	
Geit	60							
Melkgeiten (alle vrouwelijke geiten die ten minste eenmaal hebben gelammerd, inclusief pasgeboren lammeren en opfokgeiten tot ca. 60 dagen en inclusief alle bokken van 7 maanden en ouder)	600	G	Alle	0,76	6,1	3,8	-	
Vleesgeiten (geiten die gehouden worden om te worden geslacht op een gewicht van ca. 10 kg)	601	G	Alle	0,06	0,53	0,3	-	
Overige geiten	602	G	Alle	0,43	3,3	2,4	-	
Paard ⁷	94							
Pony's van 6 maanden en ouder en een gewicht tot ca. 250 kg	941	G	Alle	3,3	19,3	8,4	-	
Pony's van 6 maanden en ouder en een gewicht van ca. 250 kg tot ca. 450 kg	942	G	Alle	5,8	33,0	15,8	-	
Paarden van 6 maanden en ouder en een gewicht van ca. 250 kg tot ca. 450 kg	943	G	Alle	7,1	40,6	19,4	-	
Paarden van 6 maanden en ouder en een gewicht zwaarder dan ca. 450 kg	944	G	Alle	9,2	52,9	24,5	-	
Ezel ⁷	96							
Alle ezels van 6 maanden en ouder		G	Alle	3,6	19,3	8,4	-	
Middeneuropees edelhert	97							
Hinden gehouden voor de fokkerij inclusief kalveren jonger dan 6 maanden en bijbehorende bokken	971	G	Alle	0,94	18,6	6,7	-	
Herten van 6 tot 12 maanden die worden gehouden om te worden geslacht	973	G	Alle	0,44	8,6	2,8	-	
Herten van 12 maanden en ouder die worden gehouden om te worden geslacht	974	G	Alle	1,09	21,4	6,4	-	
Damhart	98							
Hinden gehouden voor de fokkerij inclusief kalveren jonger dan 3 maanden en bijbehorende bokken	981	G	Alle	1,31	11,8	3,4	-	
Alle herten van 3 maanden en ouder die worden gehouden om te worden geslacht	982	G	Alle	0,81	9,7	2,4	-	

Diersoort en -categorie ¹	Dier- categorie nummer	Graasdier / Staldier	Stalsysteem	Excretie per dier in de periode van 1 aug tot 1 maart		Excretie per dier per jaar		Stikstof- correctie kg/dier/ jaar ⁵
				m ³ ²	kg stikstof ³	kg fosfaat ⁴		
Waterbuffel	99							
Waterbuffelkoeien (alle waterbuffelkoeien die ten minste eenmaal hebben gekalfd en die voor de melkproductie of de fokkerij worden gehouden; ook waterbuffelkoeien die droog gezet zijn of worden vetgemest en in de mesttijd worden gemolken)	991	G	Alle	11,5	76,5	29,9	-	
Waterbuffeljongvee (alle jongvee van waterbuffels tot een leeftijd van 2 jaar)	992	G	Alle	4,3	28,7	10,1	-	
Varken	40							
Fokzeugen inclusief biggen jonger dan 6 weken (ten minste eenmaal gedekte of geïnsemineerde zeugen, guste zeugen, gedekte maar nog niet drachtige zeugen, drachtige zeugen, zeugen met biggen, zeugen waarvan de biggen gespeend zijn en waarvan de biggen ca. 6 weken na hun geboorte aan een ander bedrijf worden geleverd)	400	S	Vaste mest, emissie-arm	1,03	(16,7)	-	4,2	
			Vaste mest, overig	1,03	(14,2)	-	7,8	
			Drijfmest, emissie-arm	1,4	(18,0)	-	2,9	
			Drijfmest, overig	1,4	(15,8)	-	5,8	
Fokzeugen inclusief biggen tot een gewicht van 25 kg (ten minste eenmaal gedekte of geïnsemineerde zeugen, guste zeugen, gedekte maar nog niet drachtige zeugen, drachtige zeugen, zeugen met biggen, waarvan de biggen worden gehouden tot een gewicht van ca. 25 kg. Ook fokzeugen waarvan de biggen op het eigen bedrijf worden gehouden)	401	S	Vaste mest, emissie-arm	2,0	(23,6)	-	5,9	
			Vaste mest, overig	2,0	(19,7)	-	10,9	
			Drijfmest, emissie-arm	2,5	(25,4)	-	4,0	
			Drijfmest, overig	2,5	(21,6)	-	8,1	
Opfokzeugen jonger dan 7 maanden (jonge zeugen, nooit gedekt of geïnsemineerd, gehouden voor de fokkerij van ca. 25 kg tot ca. 7 maanden; ook aangeleverde opfokzeugen van ca. 25 kg die worden afgeleverd op ca. 7 maanden of iets ouder; ook opfokzeugen afkomstig van het eigen bedrijf van exact 25 kg, die worden afgeleverd op ca. 7 maanden)	402	S	Vaste mest, emissie-arm	0,76	(10,4)	-	2,5	
			Vaste mest, overig	0,76	(8,5)	-	5,1	
			Drijfmest, emissie-arm	1,00	(11,2)	-	1,7	
			Drijfmest, overig	1,00	(9,8)	-	3,9	
Opfokzeugen van 7 maanden en ouder (jonge zeugen, nooit gedekt of geïnsemineerd, gehouden voor de fokkerij van ca. 7 maanden tot de eerste dekking, ook opfokzeugen die zijn aangeleverd op ca. 7 maanden of iets jonger, tot de eerste dekking)	403	S	Vaste mest, emissie-arm	1,02	(13,2)	-	3,8	
			Vaste mest, overig	1,02	(11,4)	-	6,8	
			Drijfmest, emissie-arm	1,3	(14,2)	-	2,7	
			Drijfmest, overig	1,3	(13,0)	-	5,2	

Diersoort en -categorie ¹	Dier- categorie nummer	Graasdier / Staldier	Stalsysteem	Excretie per dier in de periode van 1 aug tot 1 maart		Excretie per dier per jaar		Stikstof- correctie kg/dier/ jaar ⁵
				m ³ ²	kg stikstof ³	kg fosfaat ⁴		
Opfokzeugen van een gewicht van 25 kg tot eerste dekking (jonge zeugen, nooit gedekt of geïnsemineerd, gehouden voor de fokkerij van ca. 25 kg tot de eerste dekking. Opfokzeugen die zijn aangeleverd op ca. 25 kg, die niet op 7 maanden worden afgeleverd, maar worden aangehouden tot de eerste dekking; ook opfokzeugen afkomstig van het eigen bedrijf die worden aangehouden van exact 25 kg tot de eerste dekking)	404	S	Vaste mest, emissie-arm	0,81	(11,0)	-	2,7	
			Vaste mest, overig	0,81	(9,0)	-	5,4	
			Drijfmest, emissie-arm	0,91	(11,9)	-	1,9	
			Drijfmest, overig	0,91	(10,3)	-	4,1	
Opfokberen (jonge nog niet dekrijpe beren, die worden aangehouden voor de fokkerij, van ca. 25 kg tot ca. 7 maanden of iets ouder; ook beren afkomstig van het eigen bedrijf vanaf exact 25 kg)	405	S	Vaste mest, emissie-arm	0,74	(10,0)	-	2,4	
			Vaste mest, overig	0,74	(8,2)	-	4,9	
			Drijfmest, emissie-arm	0,95	(10,8)	-	1,7	
			Drijfmest, overig	0,95	(9,3)	-	3,8	
Dekberen (dekrijpe beren – ook zoekberen – van ca. 7 maanden en ouder; ook aangeleverde beren van iets jonger dan 7 maanden, beren afkomstig van het eigen bedrijf te rekenen vanaf exact 7 maanden)	406	S	Vaste mest, emissie-arm	1,3	(17,9)	-	5,4	
			Vaste mest, overig	1,3	(14,9)	-	8,2	
			Drijfmest, emissie-arm	1,8	(19,4)	-	4,0	
			Drijfmest, overig	1,8	(17,4)	-	6,0	
Biggen (gespeende biggen die op ca. 6 weken zijn aangeleverd en worden afgeleverd op ca. 25 kg; ook op 6 weken aangeleverde biggen die op het eigen bedrijf worden aangehouden voor de mesterij, tot exact 25 kg)	407	S	Vaste mest, emissie-arm	0,25	(3,0)	-	0,7	
			Vaste mest, overig	0,25	(2,7)	-	1,3	
			Drijfmest, emissie-arm	0,30	(3,2)	-	0,5	
			Drijfmest, overig	0,30	(3,0)	-	0,9	
Slachtzeugen (zeugen die niet meer gebruikt worden voor de fokkerij, maar worden afgemest)	410	S	Vaste mest, emissie-arm	1,6	(20,8)	-	5,1	
			Vaste mest, overig	1,6	(17,9)	-	11,4	
			Drijfmest, emissie-arm	2,1	(22,8)	-	3,4	
			Drijfmest, overig	2,1	(21,1)	-	8,8	
Vleesvarkens (varkens die worden gehouden voor de slacht vanaf ca. 25 kg of iets lichter tot ca. 110 kg. Ook biggen afkomstig van het eigen, gesloten bedrijf vanaf exact 25 kg)	411	S	Vaste mest, emissie-arm	0,71	(9,4)	-	2,1	
			Vaste mest, overig	0,71	(8,0)	-	4,6	
			Drijfmest, emissie-arm	0,75	(9,9)	-	1,4	
			Drijfmest, overig	0,75	(8,9)	-	3,6	

Diersoort en -categorie ¹	Dier- categorie nummer	Graasdier / Staldier	Stalsysteem	Excretie per dier in de periode van 1 aug tot 1 maart		Excretie per dier per jaar		Stikstof- correctie kg/dier/ jaar ⁵
				m ³ ²	kg stikstof ³	kg fosfaat ⁴		
Kip								
30								
Opfokhennen en -hanen van legrassen (opfokhennen en -hanen voor de vervanging van hennen en hanen van legrassen, inclusief (groot)ouderdieren, die worden afgeleverd op ca. 18 weken. Dieren die op het eigen bedrijf worden aangehouden, worden tot exact 18 weken meegeteld)	300	S	Drijfmest	0,012	(0,21)	-	0,083	
			Dieppitstal	0,004	(0,09)	-	0,211	
			Alle mestbanden	0,007	(0,22)	-	0,073	
			Volièrestal	0,009	(0,22)	-	0,113	
			Overig	0,007	(0,16)	-	0,178	
Hennen en hanen van legrassen (hennen en hanen – inclusief (groot) ouderdieren – die zijn aangeleverd op ca. 18 weken. Ook van het eigen bedrijf afkomstige hennen en hanen – inclusief (groot)ouderdieren –, vanaf exact 18 weken)	301	S	Drijfmest	0,025	(0,43)	-	0,184	
			Dieppitstal	0,006	(0,16)	-	0,480	
			Alle mestbanden	0,014	(0,46)	-	0,151	
			Volièrestal	0,018	(0,42)	-	0,340	
			Overig	0,015	(0,37)	-	0,400	
Opfokhennen en -hanen van vleesrassen (opfokhennen en -hanen ter vervanging van (groot)ouderdieren van vleesrassen, die worden afgeleverd op ca. 19 weken. Dieren die op het eigen bedrijf worden aangehouden worden tot exact 19 weken meegeteld)	310	S	Alle	0,004	(0,09)	-	0,230	
Ouderdieren van vleesrassen (ouderdieren – inclusief grootouder- dieren – van vleesrassen, die zijn aangeleverd op ca. 19 weken. Ook van het eigen bedrijf afkomstige (ouder) dieren, vanaf exact 19 weken)	311	S	Emissie-arm	0,018	(0,63)	-	0,410	
			Overig	0,018	(0,42)	-	0,630	
Vleeskuikens (kippen die worden gehouden voor de slacht)	312	S	Emissie-arm	0,011	(0,48)	-	0,049	
			Overig	0,011	(0,36)	-	0,150	
Kalkoen								
20								
Jonge kalkoenen (hennen en hanen voor de productie van broedeieren van ca. 0 weken tot ca. 6 weken, gehouden op een quarantainebedrijf)	200	S	Alle	0,011	(0,22)	-	0,2	
Opfokkalkoenen (hennen en hanen voor de productie van broedeieren van ca. 6 weken tot ca. 30 weken, gehouden op een opfokbedrijf)	201	S	Alle	0,071	(1,50)	-	0,8	
Kalkoenen ouderdieren (hennen en hanen voor de productie van broedeieren van ca. 30 weken en ouder)	202	S	Alle	0,073	(1,52)	-	0,8	
Vleeskalkoenen (kalkoenen die worden gehouden voor de slacht)	210	S	Alle	0,048	(1,01)	-	0,8	
Nerts								
75								
Fokteven (alle vrouwelijke dieren, die tenminste eenmaal zijn gedekt, met bijbehorende reuen en jongen, en nertsen voor pelsproductie)		S	Vaste mest	0,039	(1,56)	-	1,1	
			Drijfmest	0,075	(1,56)	-	1,1	

Diersoort en -categorie ¹	Dier- categorie nummer	Graasdier / Staldier	Stalsysteem	Excretie per dier in de periode van 1 aug tot 1 maart		Excretie per dier per jaar		Stikstof- correctie kg/dier/ jaar ⁵
				m ³ ²	kg stikstof ³	kg fosfaat ⁴		
Konijn 90								
Voedsters (alle vrouwelijke dieren die tenminste eenmaal zijn gedekt, met bijbehorende zogende jongen, opfokkonijnen en fokrammen)	900	S	Alle	0,126	(1,13)	-	1,58	
Vleeskonijnen (alle jonge konijnen die na het spenen zijn bestemd voor de vleesproductie)	901	S	Alle	0,025	(0,30)	-	0,42	
Bruine rat ⁸ 15								
Ratten (alle geslachtsrijpe vrouwelijke ratten)		S	Alle	0,023	(0,28)	-	50% ⁹	
Tamme muis ⁸ 16								
Muizen (alle geslachtsrijpe vrouwelijke muizen)		S	Alle	0,003	(0,033)	-	50% ⁹	
Cavia ⁸ 17								
Cavia's (alle geslachtsrijpe vrouwelijke cavia's)		S	Alle	0,054	(0,65)	-	50% ⁹	
Goudhamster ⁸ 18								
Goudhamsters (alle geslachtsrijpe vrouwelijke goudhamsters)		S	Alle	0,015	(0,18)	-	50% ⁹	
Gerbil ⁸ 19								
Gerbils (alle geslachtsrijpe vrouwelijke gerbils)		S	Alle	0,005	(0,057)	-	50% ⁹	
Pekingeend 80								
Vleeseenden (eenden die worden gehouden voor de slacht)	801	S	Vaste mest	0,028	(0,399)	-	0,405	
			Drijfmest	0,081	(0,630)	-	0,174	
Ouderdieren van vleeseenden (opfokperiode tot 18 weken)	802	S	Vaste mest	0,037	(0,531)	-	0,588	
			Drijfmest	0,110	(0,853)	-	0,266	
Ouderdieren van vleeseenden (legperiode vanaf 18 weken)	803	S	Vaste mest	0,045	(0,627)	-	0,695	
			Drijfmest	0,130	(1,007)	-	0,315	
Struisvogel ⁸ 25								
Struisvogels (alle geslachtsrijpe vrouwelijke struisvogels)		S	Alle	0,56	(12,3)	-	50% ⁹	
Emoe ⁸ 26								
Emoe's (alle geslachtsrijpe vrouwelijke emoe's)		S	Alle	0,329	(7,8)	-	50% ⁹	
Nandoe ⁸ 27								
Nandoe's (alle geslachtsrijpe vrouwelijke nandoe's)		S	Alle	0,231	(5,5)	-	50% ⁹	

Diersoort en -categorie ¹	Dier- categorie nummer	Graasdier / Staldier	Stalsysteem	Excretie per dier in de periode van 1 aug tot 1 maart		Excretie per dier per jaar		Stikstof- correctie kg/dier/ jaar ⁵
				m ³ ²	kg stikstof ³	kg fosfaat ⁴		
Knobbelgans ⁸	28							
Knobbelganzen (alle geslachtsrijpe vrouwelijke knobbelganzen)		S	Alle	0,086	(3,2)	-	50% ⁹	
Grauwe gans ⁸	29							
Grauwe ganzen (alle geslachtsrijpe vrouwelijke grauwe ganzen)		S	Alle	0,086	(3,2)	-	50% ⁹	
Helmpareelhoen ⁸	95							
Pareelhoenders (alle geslachtsrijpe vrouwelijke pareelhoenders)		S	Alle	0,009	(0,30)	-	50% ⁹	
Fazant ⁸	35							
Fazanten (alle geslachtsrijpe vrouwelijke fazanten)		S	Alle	0,006	(0,12)	-	50% ⁹	
Patrijs ⁸	36							
Patrijzen (alle geslachtsrijpe vrouwelijke patrijzen)		S	Alle	0,002	(0,11)	-	50% ⁹	
Vleesduif ⁸	37							
Duiven (alle geslachtsrijpe vrouwelijke duiven)		S	Alle	0,0009	(0,05)	-	50% ⁹	

G = graasdier
S = staldier

- Als de omschrijving van de categorieën niet aansluit bij de voorkomende situatie, dan hanteert u de forfaits van de categorie die het best aansluit bij de voorkomende situatie.
- Normen voor de berekening van de benodigde opslagcapaciteit dierlijke mest.
- Normen voor de berekening van de mestproductie van graasdieren. Voor staldieren gebruikt u deze normen (cursief) alleen voor de berekening van de eventuele vrijstelling van de registratie- en/of administratieve verplichtingen.
- Normen voor de berekening van de mestproductie van graasdieren. Voor staldieren niet van toepassing.
- Normen voor de berekening van de totale stikstofcorrectie (gasvormige verliezen) als onderdeel van de stalbalans. Voor graasdieren niet van toepassing.
Voor graasdieren is de stikstofcorrectie al meegenomen in de forfaitaire stikstofexcretie (kg stikstof per dier per jaar).
- De mestproductie van deze dieren (voor de berekening van de benodigde opslagcapaciteit) is al verrekend in het forfait van de fokschapen.
- De normen voor paarden, pony's en ezels zijn inclusief veulens tot zes maanden.
- De normen zijn inclusief jongen en mannelijke dieren. Voor de berekening van de mestproductie telt u alleen de geslachtsrijpe vrouwelijke dieren.
- De stikstofcorrectie (gasvormige verliezen) van overige knaagdieren en overig pluimvee bedraagt 50% van de stikstofexcretie, die volgens de stalbalans is berekend.

Tabel 5

Forfaitaire stikstof- en fosfaatgehalten in dierlijke mest 2015-2017

Waarvoor gebruiken?

De forfaitaire gehalten aan stikstof en fosfaat per ton mest, onderscheiden naar diersoort, diercategorie en mestsoort, gebruikt u voor de bepaling van de hoeveelheid fosfaat en stikstof in dierlijke mest die in een jaar forfaitair (dus zonder te wegen, bemonsteren en analyseren) van uw bedrijf is afgevoerd of aangevoerd.

Hoe te gebruiken?

Voor de berekening vermenigvuldigt u de hoeveelheid aan- en afgevoerde dierlijke mest met de bijbehorende norm. Als u de mest zonder te wegen, bemonsteren en analyseren van uw bedrijf laat afvoeren, vermeldt u de mestcodes op het Vervoersbewijs Dierlijke Meststoffen. Vermeld ook de juiste opmerkingscode.

Op onze website vindt u de voorwaarden voor het forfaitair mogen afvoeren van dierlijke mest.

Tabel 5 Forfaitaire stikstof- en fosfaatgehalten in dierlijke mest 2015-2017

Diersoort	Omschrijving	Mestcode	Kg stikstof per ton	Kg fosfaat per ton
Rundvee	Vaste mest	10	7,7	4,3
	Gier en filtraat na mestscheiding	11	3,4	1,4
	Koek na mestscheiding	13	16,9	9,8
	Drijfmest behalve van vleeskalveren	14	4,0	1,5
	Bewerkte kalvergier	17	3,2	6,8
	Vleeskalveren, witvlees	18	3,1	1,4
	Vleeskalveren, rosevlees	19	5,6	2,3
Kalkoenen	Mest, alle systemen	23	32,7	22,5
Kippen	Drijfmest	30	10,0	6,0
	Deeppitstal, kanalenstal	31	28,5	28,8
	Mestband	32	28,4	23,0
	Mestband + nadroog	33	32,7	25,9
	Geheel of gedeeltelijk strooiselstal (incl. voliërestal/scharrelstal)	35	29,0	25,6
Vleeskuikens en parelhoenders	Mest, alle systemen	39	34,1	16,6
Varkens	Vaste mest	40	13,9	13,6
	Gier en filtraat na mestscheiding	41	1,4	0,6
	Koek na mestscheiding	43	25,7	21,4
	Drijfmest fokzeugen, incl. biggen, opfokzeugen/-beren, dekberen	46	3,8	2,5
	Drijfmest vleesvarkens	50	7,0	3,9
Schapen	Mest, alle systemen	56	8,7	5,1
Geiten	Drijfmest	60	5,1	2,8
	Vaste mest	61	9,7	5,4
Nertsen	Vaste mest	75	42,9	59,1
	Drijfmest	76	8,3	4,5
Eenden	Vaste mest	80	10,7	9,7
	Drijfmest	81	4,5	3,5
Konijnen	Vaste mest	90	13,6	12,6
	Drijfmest met percentage droge stof < 2,5%	91	0,0	0,0
	Drijfmest	92	5,1	4,1
Paarden	Vaste mest	25	5,6	3,0
Ezels	Vaste mest	26	5,0	3,0
Pony 's	Vaste mest	27	5,0	3,0
Herten	Vaste mest	95	7,1	5,3
Waterbuffels	Mest, alle systemen	96	5,1	2,1
Knobbelgans	Vaste mest	97	8,9	8,1
Grauwe gans	Vaste mest	98	8,9	8,1
Fazanten en patrijzen	Vaste mest	99	32,6	17,7
Struisvogels, emoës en nandoes	Vaste mest	100	23,1	18,7
Vleesduif	Vaste mest	101	23,1	18,7
Bruine rat	Vaste mest	102	11,9	11,7
Tamme muis	Vaste mest	103	11,9	11,7
Cavia	Vaste mest	104	11,9	11,7
Goudhamster	Vaste mest	105	11,9	11,7
Gerbil	Vaste mest	106	11,9	11,7

Tabel 5a

Mestcodes 2015-2017

Waarvoor gebruiken?

De forfaitaire gehalten aan stikstof en fosfaat per ton mest, gebruikt u voor de bepaling van de hoeveelheid fosfaat en stikstof in de mest die in een jaar forfaitair (dus zonder te wegen, bemonsteren en analyseren) van uw bedrijf is afgevoerd of aangevoerd.

Hoe te gebruiken?

Voor de berekening vermenigvuldigt u de hoeveelheid aan- en afgevoerde mest met de bijbehorende norm. Als u de mest zonder te wegen, bemonsteren en analyseren van uw bedrijf laat afvoeren, vermeldt u de mestcodes op het Vervoersbewijs Dierlijke Meststoffen. Vermeld ook de juiste opmerkingscode.

Op onze website vindt u de voorwaarden voor het forfaitair mogen afvoeren van dierlijke mest.

Omschrijving	Mestcode	Kg stikstof per ton	Kg fosfaat per ton
Fase 1 substraat	107	5,5	3,1
Fase 2 substraat ¹	108	-	-
Fase 3 substraat ²	109	8,0	4,4
Champost ³	110	8,2	4,4
Compost ¹	111	-	-
Zeer schone compost ¹	112	-	-
Zuiveringslib vloeibaar ¹	113	-	-
Zuiveringslib steekvast ¹	114	-	-
Kunstmest ¹	115	-	-
Overige mestsoorten ¹	116	-	-

¹ Voor deze mestcodes zijn geen forfaits vastgesteld.

² Fase 3 substraat is het product dat van het compostbedrijf wordt vervoerd naar de champignonkwekerij.

³ Champost is het product dat van de champignonkwekerij wordt afgevoerd.

Tabel 5b

Opmerkingscodes op VDM

Waarvoor gebruiken?

Bij vraag 4 van het Vervoersbewijs Dierlijke Meststoffen (VDM) moet u, als er sprake is van een bepaalde situatie, de opmerkingscode die daarbij hoort invullen. Het is mogelijk dat er meerdere opmerkingscodes op een transport van toepassing zijn. In deze tabel vindt u een omschrijving van de opmerkingscodes.

Omschrijving	Opmerkingscode op VDM
Grensoverschrijdend	
Export naar België	11
Export naar Duitsland	12
Verklaring eigen gebruik	13
Export naar Frankrijk	14
Export naar overige landen	19
Import uit België	21
Import uit Duitsland	22
Erkenning als grensoverschrijdend veeteeltbedrijf	23
Import uit Frankrijk	24
Import uit overige landen	29
Hoeveelheidsbepaling	
Levering aan particulier (en andere eindgebruiker zonder relatienummer)	31
Boer-boer	32
Afvoer naar uit gebruik gegeven grond	33
Afvoer naar natuurterrein	34
Afvoer van kleine bedrijven (< 350 kg N en < 3 ha)	35
Afvoer van konijnengier (drogestof < 2,5 %)	36
Keten paardenmest - substraat - champost	37
Bijzonderheden transport	
Geen wegtransport (bijv. pijpleiding KGBI)	42
Wegtransport KGBI	44
Vervoer per schip of trein	45
Gesplitst vervoer van vaste mest	46
Afvoer naar tuincentrum of hovenier	47
Bijzonderheden bemonstering	
Mestmonster verloren gegaan	50
Analyse van het monster mislukt	52
Heranalyse	53
Apparatuur defect	55
Afvoer uit co-vergistingsinstallatie	93
Vervoer van mestkorrels	94
Export van behandelde vaste mest	95
Mestverwerkingsplicht	
VDM geldt als mestverwerkingsovereenkomst in het kader van de verwerkingsplicht	61
Uitzonderingen mestverwerkingsplicht	
Regionale afzet	71
Afvoer naar champignonsubstraatbereider	72

Tabel 5c

Opmerkingscodes op VZC

Waarvoor gebruiken?

Bij vraag 4 van het Vervoersbewijs Zuiveringsslib en Compost (VZC) moet u, als er sprake is van een bepaalde situatie, de opmerkingscode die daarbij hoort invullen. In deze tabel vindt u een omschrijving van de opmerkingscodes.

Omschrijving	Opmerkingscode op VZC
Grensoverschrijdend	
Export naar België	11
Export naar Duitsland	12
Export naar Frankrijk	14
Export naar overige landen	19
Import uit België	21
Import uit Duitsland	22
Import uit Frankrijk	24
Import uit overige landen	29
Hoeveelheidsbepaling	
Levering aan particulier	31
Afvoer naar natuurterrein	34
Afvoer naar tuincentrum of hovenier	47
Onderling gemengd vloeibaar zuiveringsslib	59
Bijzonderheden transport	
Levering eenmalige compostgift	60

Tabel 6

Stikstof- en fosfaatproductiegetallen per melkkoe 2015-2017 (drijfmest en vaste mest)

Waarvoor gebruiken?

De normen gebruikt u voor zowel de berekening van de minimum-opslagcapaciteit die u nodig heeft als de mestproductie van melkkoeien.

Mestproductie per dier in m³

De normen voor de mestproductie per melkkoe in de periode van 1 augustus tot 1 maart in m³ gebruikt u voor de berekening van de opslagcapaciteit die u nodig heeft voor dierlijke mest voor de betreffende periode.

Mestproductie per graasdier in kilo's stikstof en fosfaat

De normen voor de mestproductie per melkkoe in kilo's stikstof en fosfaat gebruikt u voor de berekening van de totale mestproductie op uw bedrijf. Daarbij maakt u onderscheid tussen drijfmest en vaste mest.

De stikstofnormen kunt u ook gebruiken voor de berekening van de eventuele vrijstelling van de registratie- en/of administratieverplichtingen die geldt bij onder andere een stikstofproductie kleiner dan 350 kilo.

Hoe te gebruiken?

De stikstofexcretie is afhankelijk van de melkproductie (in kilo's melk per koe per jaar) en het ureumgehalte (in milligram per 100 gram melk). De fosfaatexcretie is afhankelijk van de melkproductie. Voor de berekening van de totale mestproductie van melkkoeien vermenigvuldigt u het gemiddeld aantal melkkoeien dat u in het jaar op uw bedrijf heeft met de bijbehorende forfaitaire norm.

Melkproductie en ureumgehalte

De gemiddelde melkproductie per melkkoe bepaalt u door de hoeveelheid koemelk die in het jaar op uw bedrijf is geproduceerd, te delen door het gemiddeld aantal melkkoeien dat u in het jaar op uw bedrijf heeft. Hiervoor gebruikt u de hoeveelheid koemelk die op het bedrijf is geproduceerd.

Handreiking bedrijfsspecifieke excretie melkvee

Als u als melkveehouder wilt afwijken van de excretieforfaits dan kunt u gebruikmaken van de Handreiking bedrijfsspecifieke excretie melkvee. Op onze website vindt u de actuele versie van de Handreiking.

Biologisch bedrijf

Heeft u een biologisch bedrijf dat is geregistreerd bij de Stichting Skal en houdt u melkkoeien? Dan gebruikt u niet de stikstof-excretienormen uit deze tabel. U moet dan gebruikmaken van de excretienormen voor stikstof uit de bijlage van de Regeling dierlijke producten. Voor de berekening van de fosfaatexcretie gebruikt u wel de normen uit deze tabel.

Tabel 6a Excretieforfaits per melkkoe drifmest 2015-2017Stikstof- en fosfaatexcretie per koe (in kg stikstof en kg fosfaat per jaar) en mestproductie (in m³ mest per zeven maanden).

Melkproductie in kg melk per koe per jaar	Ureumgehalte in mg/100 g																											Fosfaat- excretie (kg)	Mestproductie (m ³ per 7 mnd)		
	<14	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39			40	>40
< 5.624	76,0	77,5	79,0	81,0	82,5	84,0	86,0	87,5	89,0	90,5	92,5	94,0	95,5	97,5	99,0	100,5	102,5	104,0	105,5	107,0	109,0	110,5	112,0	114,0	115,5	117,0	118,5	120,5	122,0	32,4	12,1
5.625 - 5.874	80,5	82,5	84,0	85,5	87,0	89,0	90,5	92,0	94,0	95,5	97,0	99,0	100,5	102,0	103,5	105,5	107,0	108,5	110,5	112,0	113,5	115,0	117,0	118,5	120,0	122,0	123,5	125,0	127,0	34,0	12,6
5.875 - 6.124	83,0	84,5	86,0	87,5	89,5	91,0	92,5	94,5	96,0	97,5	99,5	101,0	102,5	104,0	106,0	107,5	109,0	111,0	112,5	114,0	115,5	117,5	119,0	120,5	122,5	124,0	125,5	127,5	129,0	34,8	12,9
6.125 - 6.374	85,0	86,5	88,0	90,0	91,5	93,0	95,0	96,5	98,0	100,0	101,5	103,0	104,5	106,5	108,0	109,5	111,5	113,0	114,5	116,0	118,0	119,5	121,0	123,0	124,5	126,0	128,0	129,5	131,0	35,5	13,1
6.375 - 6.624	87,0	89,0	90,5	92,0	93,5	95,5	97,0	98,5	100,5	102,0	103,5	105,0	107,0	108,5	110,0	112,0	113,5	115,0	116,5	118,5	120,0	121,5	123,5	125,0	126,5	128,5	130,0	131,5	133,0	36,2	13,4
6.625 - 6.874	89,5	91,0	92,5	94,0	96,0	97,5	99,0	101,0	102,5	104,0	105,5	107,5	109,0	110,5	112,5	114,0	115,5	117,0	119,0	120,5	122,0	125,5	127,0	129,0	130,5	132,0	133,5	135,5	36,9	13,6	
6.875 - 7.124	91,5	93,0	94,5	96,5	98,0	99,5	101,5	103,0	104,5	106,0	108,0	109,5	111,0	113,0	114,5	116,0	117,5	119,5	121,0	122,5	124,5	126,0	127,5	129,5	131,0	132,5	134,0	136,0	137,5	37,7	13,9
7.125 - 7.374	93,5	95,0	97,0	98,5	100,0	102,0	103,5	105,0	106,5	108,5	110,0	111,5	113,5	115,0	116,5	118,5	120,0	121,5	123,0	125,0	126,5	128,0	130,0	131,5	133,0	134,5	136,5	138,0	139,5	38,4	14,1
7.375 - 7.624	95,5	97,5	99,0	100,5	102,5	104,0	105,5	107,0	109,0	110,5	112,0	114,0	115,5	117,0	119,0	120,5	122,0	123,5	125,5	127,0	128,5	130,5	132,0	133,5	135,0	137,0	138,5	140,0	142,0	39,1	14,4
7.625 - 8.874	98,0	99,5	101,0	103,0	104,5	106,0	107,5	109,5	111,0	112,5	114,5	116,0	117,5	119,5	121,0	122,5	124,0	126,0	127,5	129,0	131,0	132,5	134,0	135,5	137,5	139,0	140,5	142,5	144,0	39,8	14,6
7.875 - 8.124	100,0	101,5	103,5	105,0	106,5	108,0	110,0	111,5	113,0	115,0	116,5	118,0	120,0	121,5	123,0	124,5	126,5	128,0	129,5	131,5	133,0	134,5	136,0	138,0	139,5	141,0	143,0	144,5	146,0	40,6	14,9
8.125 - 8.374	102,0	104,0	105,5	107,0	108,5	110,5	112,0	113,5	115,5	117,0	118,5	120,5	122,0	123,5	125,0	127,0	128,5	130,0	132,0	133,5	135,0	136,5	138,5	140,0	141,5	143,5	145,0	146,5	148,5	41,3	15,1
8.375 - 8.624	104,5	106,0	107,5	109,0	111,0	112,5	114,0	116,0	117,5	119,0	121,0	122,5	124,0	125,5	127,5	129,0	130,5	132,5	134,0	135,5	137,0	139,0	140,5	142,0	144,0	145,5	147,0	149,0	150,5	42,0	15,4
8.625 - 8.874	106,5	108,0	109,5	111,5	113,0	114,5	116,5	118,0	119,5	121,5	123,0	124,5	126,0	128,0	129,5	131,0	133,0	134,5	136,0	137,5	139,5	141,0	142,5	144,5	146,0	147,5	149,5	151,0	152,5	42,7	15,6
8.875 - 9.124	108,5	110,0	112,0	113,5	115,0	117,0	118,5	120,0	122,0	123,5	125,0	126,5	128,5	130,0	131,5	133,5	135,0	136,5	138,0	140,0	141,5	143,0	145,0	146,5	148,0	150,0	151,5	153,0	154,5	43,5	15,9
9.125 - 9.374	111,0	112,5	114,0	115,5	117,5	119,0	120,5	122,5	124,0	125,5	127,0	129,0	130,5	132,0	134,0	135,5	137,0	138,5	140,5	142,0	143,5	145,5	147,0	148,5	150,5	152,0	153,5	155,0	157,0	44,2	16,1
9.375 - 9.624	113,0	114,5	116,0	118,0	119,5	121,0	123,0	124,5	126,0	127,5	129,5	131,0	132,5	134,5	136,0	137,5	139,0	141,0	142,5	144,0	146,0	147,5	149,0	151,0	152,5	154,0	155,5	157,5	159,0	44,9	16,4
9.625 - 9.874	115,0	116,5	118,5	120,0	121,5	123,5	125,0	126,5	128,0	130,0	131,5	133,0	135,0	136,5	138,0	139,5	141,5	143,0	144,5	146,5	148,0	149,5	151,5	153,0	154,5	156,0	158,0	159,5	161,0	45,6	16,6
9.875 - 10.124	117,0	119,0	120,5	122,0	124,0	125,5	127,0	128,5	130,5	132,0	133,5	135,5	137,0	138,5	140,0	142,0	143,5	145,0	147,0	148,5	150,0	152,0	153,5	155,0	156,5	158,5	160,0	161,5	163,5	46,4	16,9
10.125 - 10.374	119,5	121,0	122,5	124,5	126,0	127,5	129,0	131,0	132,5	134,0	136,0	137,5	139,0	141,0	142,5	144,0	145,5	147,5	149,0	150,5	152,5	154,0	155,5	157,0	159,0	160,5	162,0	164,0	165,5	47,1	17,1
10.375 - 10.624	121,5	123,0	125,0	126,5	128,0	129,5	131,5	133,0	134,5	136,5	138,0	139,5	141,5	143,0	144,5	146,0	148,0	149,5	151,0	153,0	154,5	156,0	157,5	159,5	161,0	162,5	164,5	166,0	167,5	47,8	17,4
> 10.624	126,0	127,5	129,0	130,5	132,5	134,0	135,5	137,5	139,0	140,5	142,5	144,0	145,5	147,0	149,0	150,5	152,0	154,0	155,5	157,0	158,5	160,5	162,0	163,5	165,5	167,0	168,5	170,5	172,0	49,3	17,9

Tabel 6b Excretieforfaits per melkkoe vaste mest 2015-2017Stikstof- en fosfaatexcretie per koe (in kg stikstof en kg fosfaat per jaar) en mestproductie (in m³ mest per zeven maanden).

Melkproductie in kg melk per koe per jaar	Ureumgehalte in mg/100 g																											Fosfaat- excretie (kg)	Mestproductie (m ³ per 7 mnd)		
	<14	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39			40	>40
< 5.624	65,0	66,5	68,0	69,5	71,0	72,5	73,5	75,0	76,5	78,0	79,5	80,5	82,0	83,5	85,0	86,5	88,0	89,0	90,5	92,0	93,5	95,0	96,5	97,5	99,0	100,5	102,0	103,5	105,0	32,4	6,2
5.625 - 5.874	69,5	70,5	72,0	73,5	75,0	76,5	77,5	79,0	80,5	82,0	83,5	85,0	86,0	87,5	89,0	90,5	92,0	93,5	94,5	96,0	97,5	99,0	100,5	102,0	103,0	104,5	106,0	107,5	109,0	34,0	6,5
5.875 - 6.124	71,0	72,5	74,0	75,5	77,0	78,0	79,5	81,0	82,5	84,0	85,0	86,5	88,0	89,5	91,0	92,5	93,5	95,0	96,5	98,0	99,5	101,0	102,0	103,5	105,0	106,5	108,0	109,5	110,5	34,8	6,6
6.125 - 6.374	73,0	74,5	76,0	77,0	78,5	80,0	81,5	83,0	84,5	85,5	87,0	88,5	90,0	91,5	92,5	94,0	95,5	97,0	98,5	100,0	101,0	102,5	104,0	105,5	107,0	108,5	109,5	111,0	112,5	35,5	6,7
6.375 - 6.624	75,0	76,0	77,5	79,0	80,5	82,0	83,5	84,5	86,0	87,5	89,0	90,5	92,0	93,0	94,5	96,0	97,5	99,0	100,0	101,5	103,0	104,5	106,0	107,5	108,5	110,0	111,5	113,0	114,5	36,2	6,8
6.625 - 6.874	76,5	78,0	79,5	81,0	82,5	83,5	85,0	86,5	88,0	89,5	91,0	92,0	93,5	95,0	96,5	98,0	99,5	100,5	102,0	103,5	105,0	106,5	107,5	109,0	110,5	112,0	113,5	115,0	116,0	36,9	7,0
6.875 - 7.124	78,5	80,0	81,5	82,5	84,0	85,5	87,0	88,5	90,0	91,0	92,5	94,0	95,5	97,0	98,5	99,5	101,0	102,5	104,0	105,5	107,0	108,0	109,5	111,0	112,5	114,0	115,0	116,5	118,0	37,7	7,1
7.125 - 7.374	80,5	81,5	83,0	84,5	86,0	87,5	89,0	90,0	91,5	93,0	94,5	96,0	97,5	98,5	100,0	101,5	103,0	104,5	106,0	107,0	108,5	110,0	111,5	113,0	114,5	115,5	117,0	118,5	120,0	38,4	7,2
7.375 - 7.624	82,0	83,5	85,0	86,5	88,0	89,0	90,5	92,0	93,5	95,0	96,5	97,5	99,0	100,5	102,0	103,5	105,0	106,0	107,5	109,0	110,5	112,0	113,5	114,5	116,0	117,5	119,0	120,5	122,0	39,1	7,3
7.625 - 7.874	84,0	85,5	87,0	88,5	89,5	91,0	92,5	94,0	95,5	96,5	98,0	99,5	101,0	102,5	104,0	105,0	106,5	108,0	109,5	111,0	112,5	113,5	115,0	116,5	118,0	119,5	121,0	122,0	123,5	39,8	7,5
7.875 - 8.124	86,0	87,5	88,5	90,0	91,5	93,0	94,5	96,0	97,0	98,5	100,0	101,5	103,0	104,0	105,5	107,0	108,5	110,0	111,5	112,5	114,0	115,5	117,0	118,5	120,0	121,0	122,5	124,0	125,5	40,6	7,6
8.125 - 8.374	87,5	89,0	90,5	92,0	93,5	95,0	96,0	97,5	99,0	100,5	102,0	103,5	104,5	106,0	107,5	109,0	110,5	111,5	113,0	114,5	116,0	117,5	119,0	120,0	121,5	123,0	124,5	126,0	127,5	41,3	7,7
8.375 - 8.624	89,5	91,0	92,5	94,0	95,0	96,5	98,0	99,5	101,0	102,5	103,5	105,0	106,5	108,0	109,5	111,0	112,0	113,5	115,0	116,5	118,0	119,0	120,5	122,0	123,5	125,0	126,5	127,5	129,0	42,0	7,8
8.625 - 8.																															

Tabel 7

Forfaitaire gehalten stikstof en fosfaat in dieren 2015-2017

Waarvoor gebruiken?

Deze tabel gebruikt u voor de berekening van de hoeveelheid fosfaat en stikstof die met de staldieren van uw bedrijf wordt aan- en afgevoerd. Ook gebruikt u deze tabel om de begin- en eindvoorraad fosfaat en stikstof in de staldieren te berekenen.

Hoe te gebruiken?

De gehalten aan stikstof en fosfaat die zijn vastgelegd in dieren zijn afhankelijk van de diersoort en de diercategorie. Voor de berekening vermenigvuldigt u het levend gewicht (lichaamsgewicht) van de staldieren met de bijbehorende forfaitaire norm. Of u vermenigvuldigt het aantal aan- of afgevoerde dieren met de bijbehorende forfaitaire norm. U bent verplicht de hoeveelheid stikstof en fosfaat te berekenen aan de hand van het lichaamsgewicht en het forfait per kilo dat

daarbij hoort. Alleen als het lichaamsgewicht niet bekend is, mag u rekenen met het forfait per dier.

Als de dieren voor de slacht zijn afgevoerd en het geslacht gewicht bekend is, dan moet u het geslacht gewicht omrekenen naar het levend gewicht (lichaamsgewicht) en rekenen met het forfait per kilo lichaamsgewicht.

Uw begin- en eindvoorraad stikstof en fosfaat in staldieren bepaalt u door het levend gewicht (lichaamsgewicht) van de staldieren, of het aantal dieren op 31 december te vermenigvuldigen met de forfaits. U bent verplicht de hoeveelheid stikstof en fosfaat te berekenen aan de hand van het lichaamsgewicht en het forfait per kilo dat daar bij hoort. Alleen als het lichaamsgewicht niet bekend is, mag u rekenen met het forfait per dier.

Diersoorten	Diercategorie- code	Per kg lichaamsgewicht ¹		Per dier ¹	
		Kg stikstof	Kg fosfaat	Kg stikstof	Kg fosfaat
Rund					
Nuchtere kalveren	Ru 5	0,0294	0,0183	1,4	0,8
Witvleeskalveren	Ru 14	0,0302	0,0174	6,9	4,0
Varken					
Pasgeboren biggen	Va 1	0,0187	0,0141	0,02	0,02
Gespeende biggen, ongeveer 6 weken oud	Va 2	0,0244	0,0122	0,27	0,13
Biggen van ongeveer 10 weken (ca. 25 kg)	Va 3	0,0248	0,0122	0,65	0,32
Vleesvarkens	Va 4	0,0250	0,0123	2,85	1,40
Fokzeugen	Va 5	0,0250	0,0123	5,13	2,51
Opfokzeugen/beren van ongeveer 7 maanden	Va 6	0,0249	0,0132	3,11	1,65
Fokberen ouder dan 7 maanden	Va 7	0,0250	0,0123	8,13	3,98
Slachtzeugen	Va 8	0,0250	0,0123	5,13	2,51
Kip					
Eendagskuikens	Ki 1	0,0258	0,0058	0,0010	0,0002
Opfokhennen/hanen van ongeveer 18 weken, wit	Ki 2	0,0280	0,0126	0,036	0,016
Opfokhennen/hanen van ongeveer 18 weken, bruin	Ki 3	0,0280	0,0126	0,043	0,019
Hennen/hanen ouder dan 18 weken, wit	Ki 4	0,0280	0,0128	0,045	0,021
Hennen/hanen ouder dan 18 weken, bruin	Ki 5	0,0280	0,0128	0,050	0,023
Opfokhennen/hanen van ongeveer 19 weken	Ki 6	0,0335	0,0123	0,069	0,025
Ouderdieren vleesrassen ouder dan 19 weken	Ki 7	0,0290	0,0130	0,116	0,052
Vleeskuikens	Ki 8	0,0278	0,0101	0,058	0,021

Diersoorten	Diercategorie-code	Per kg lichaams gewicht ¹		Per dier ¹	
		Kg stikstof	Kg fosfaat	Kg stikstof	Kg fosfaat
Kalkoen					
Eendagskuikens	Ka 1	0,0300	0,0078	0,0017	0,0004
Kalkoenenouderdieren van 7 maanden	Ka 2	0,0330	0,0117	0,46	0,16
Kalkoenenouderdieren ouder dan 7 maanden	Ka 3	0,0330	0,0117	0,49	0,17
Vleeskalkoenen, hennen	Ka 4	0,0330	0,0117	0,32	0,11
Vleeskalkoenen, hanen	Ka 5	0,0330	0,0117	0,65	0,23
Nerts					
Fokteven ouder dan 7 maanden	Ne 1	0,0279	0,0137	0,033	0,016
Reuen ouder dan 7 maanden	Ne 2	0,0279	0,0137	0,081	0,040
Pups	Ne 3	0,0279	0,0137	0,016	0,008
Konijn					
Jonge konijnen	Ko 1	0,0300	0,0124	0,021	0,009
Voedsters	Ko 2	0,0302	0,0119	0,121	0,048
Fokrammen	Ko 3	0,0302	0,0119	0,121	0,048
Vleeskonijnen en opfokkonijnen	Ko 4	0,0282	0,0119	0,071	0,030
Bruine rat					
Alle ratten	Ra 1	0,0289	0,0137	0,0101	0,0048
Tamme muis					
Alle muizen	Mu 1	0,0289	0,0137	0,0016	0,0008
Cavia					
Alle cavia's	Ca 1	0,0289	0,0137	0,0275	0,0131
Goudhamster					
Alle goudhamsters	Go 1	0,0289	0,0137	0,0087	0,0041
Gerbil					
Alle gerbils	Ge 1	0,0289	0,0137	0,0029	0,0014
Pekingeeend					
Eendagskuikens	Pe 1	0,0280	0,0068	0,0016	0,0004
Vleeseenden	Pe 3	0,0295	0,0116	0,0914	0,0361
Ouderdieren van vleeseenden (tot 18 weken)	Pe 4	0,0295	0,0116	0,0914	0,0361
Ouderdieren van vleeseenden (ouder dan 18 weken)	Pe 5	0,0330	0,0180	0,1134	0,0619
Struisvogel					
Alle struisvogels	St 1	0,0330	0,0117	3,63	1,28
Emoe					
Alle emoes	Em 1	0,0330	0,0117	1,65	0,58
Nandoe					
Alle nandoes	Na 1	0,0330	0,0117	1,09	0,39

Diersoorten	Diercategorie- code	Per kg lichaams gewicht ¹		Per dier ¹	
		Kg stikstof	Kg fosfaat	Kg stikstof	Kg fosfaat
Knobbelgans					
Alle knobbelganzen	Kn 1	0,0259	0,0121	0,13	0,06
Grauwe gans					
Alle grauwe ganzen	Gr 1	0,0259	0,0121	0,13	0,06
Helmpareldhoen					
Eendagskuikens	He 1	0,0248	0,0076	0,0007	0,0002
Vleespareldhoenders	He 2	0,0357	0,0126	0,0718	0,0253
Fazant					
Alle fazanten	Fa 1	0,0357	0,0126	0,054	0,019
Patrijs					
Alle patrijzen	Pa 1	0,0357	0,0126	0,014	0,005
Vleesduif					
Alle duiven	VI 1	0,0357	0,0126	0,006	0,002

- 1 Voor de berekening van de hoeveelheid stikstof en fosfaat die met staldieren in een jaar van uw bedrijf wordt aan- of afgevoerd, bent u verplicht dit te doen aan de hand van het lichaamsgewicht en het forfait per kilo dat daarbij hoort. Alleen als het lichaamsgewicht niet bekend is mag u rekenen met het forfait per dier.
- Als de dieren voor de slacht zijn afgevoerd en het geslacht gewicht bekend is, dan moet u het geslacht gewicht omrekenen naar het levend gewicht (lichaamsgewicht) en rekenen met het forfait per kilo lichaamsgewicht. Uw begin- en eindvoorraad stikstof en fosfaat in staldieren bepaalt u door het levend gewicht (lichaamsgewicht) van de staldieren, of het aantal dieren op 31 december te vermenigvuldigen met de forfaits. U bent verplicht de hoeveelheid stikstof en fosfaat te berekenen aan de hand van het lichaamsgewicht en het forfait per kilo dat daar bij hoort. Alleen als het lichaamsgewicht niet bekend is, mag u rekenen met het forfait per dier.

Tabel 8

Forfaitaire gehalten stikstof en fosfaat in eieren

Waarvoor gebruiken?

Deze tabel gebruikt u voor de berekening van de hoeveelheid fosfaat en stikstof in eieren die van uw bedrijf wordt aan- en afgevoerd. Ook gebruikt u deze tabel om de hoeveelheid fosfaat en stikstof in de eieren, die aan het begin en eind van het jaar op uw bedrijf in voorraad is, te bepalen. Fosfaat en stikstof in eieren zijn onderdeel van de stalbalans.

Hoe te gebruiken?

Voor de berekening vermenigvuldigt u het aantal kilo's aan- en afgevoerde eieren met de bijbehorende norm. Voor de berekening van de begin- en eindvoorraad vermenigvuldigt u het aantal kilo's eieren in voorraad met de bijbehorende norm.

	Kg stikstof per kg ei	Kg fosfaat per kg ei
Consumptie-eieren van kippen	0,0185	0,0039
Broedeieren van kippen	0,0193	0,0044
Eieren van kalkoenen	0,0194	0,0046
Eieren van eenden	0,0185	0,0039
Eieren van andere dieren	0,0190	0,0040

Tabel 9

Forfaitaire opbrengst en stikstof- en fosfaatgehalten in ruwvoer en enkelvoudig diervoer 2015-2017

Waarvoor gebruiken?

Deze tabel gebruikt u voor het bepalen van de gebruikte hoeveelheid voer voor staldieren in de stalbalans. Deze tabel geeft ten eerste de opbrengst in ton voeder en stikstof en fosfaat per hectare van eigen geproduceerd voer. Daarnaast staan in de tabel de forfaitaire waarden van de hoeveelheid stikstof en fosfaat per ton ruwvoer en enkelvoudig diervoer (voor zover het diervoer niet afkomstig is van de diervoederleverancier).

Hoe te gebruiken?

Voor de berekening vermenigvuldigt u per diervoeder het aantal hectare van het betreffende diervoeder met de stikstof- en fosfaatgehalten. Voor de bepaling van de hoeveelheid stikstof of fosfaat van de begin- of eindvoorraad vermenigvuldigt u per diervoeder het gewicht met de forfaitaire gehalten van vers gewicht of droge stof gewicht.

Product als co-materiaal

Gebruikt u één van de producten als co-materiaal in een co-vergistingsinstallatie? Dan kunt u voor de forfaitaire gehalten gebruikmaken van de forfaits van het betreffende product. Lees meer over co-vergisting op onze website.

Gewas	Opbrengst (ton ds/ha)	Opbrengst (ton product/ha)	Stikstofgehalte (kg stikstof/ton ds)	Fosfaatgehalte (kg fosfaat/ton ds)	Stikstofgehalte (kg stikstof/ton vers product)	Fosfaatgehalte (kg fosfaat/ton vers product)
Snijmaïs	15,9	44,2	11,5	4,4	4,1	1,6
Maiskolvenschroot	7,8	14,0	14,4	5,7	7,6	3,0
Corncobmix (100% spil)	7,5	14,6	15,7	6,2	8,0	3,2
Corncobmix (25% spil)	7,5	12,8	15,5	7,3	9,1	4,3
Korrelmaïs	7,9	9,1	13,1	5,5	11,4	4,8
Gehele plant silage	8,8	10,5	16,2	6,9	6,0	2,6
Tarwe	7,0	8,1	17,8	6,9	15,4	6,0
Erwten	5,5	6,5	33,8	9,2	29,3	7,9
Gerst	5,5	6,3	16,6	7,6	14,5	6,6
Aardappelen (vers)	10,0	50,7	16,3	5,7	3,2	1,1
Aardappelen (kuil)	– ¹	– ¹	15,7	4,6	5,5	1,6
Appelen	– ¹	– ¹	4,2	1,8	0,7	0,3
Graanstro (rogge)	3,6	4,3	4,6	2,3	3,9	1,9
Graanstro (tarwe)	3,5	4,1	7,0	2,5	6,4	2,3
Grashooi	– ¹	– ¹	21,1	6,2	17,8	5,2
Graskuil	– ¹	– ¹	27,0	9,0	12,4	4,1
Graszaadstro	– ¹	– ¹	11,2	3,9	9,5	3,3
Rogge	3,5	4,0	15,7	7,3	13,7	6,4
Uien	5,6	56,4	21,6	7,1	2,2	0,7
Voederbieten	15,5	100,0	11,8	3,0	1,5	0,4
Witlofwortelen	– ²	– ²	9,3	4,6	1,4	0,7
Kaaswei			33,4	18,8	1,6	0,9

ds = droge stof

ha = hectare

- Opbrengst is sterk afhankelijk van teeltmethode en tijdstip van oogsten en het betreft vaak een deel van de totale opbrengst van het jaar. De jaaropbrengst is afhankelijk van de stikstofgift.
- Altijd aanvoer van andere bedrijven, waarbij geen relatie met oppervlakte te maken is.

Tabel 10

Stikstofbehoefte gewassen en vanggewassen

Tabel 10a Stikstofbehoefte gewassen na vernietigen van grasland

Na het vernietigen van grasland moet u, in bepaalde perioden, direct een stikstofbehoefte gewas telen. Op onze website leest u meer over het vernietigen van grasland.

Stikstofbehoefte gewassen die u na het vernietigen van grasland mag telen

Aardappelen	Courgette	Knolvenkel	Muscari	Spinazie	Wintergerst
Aardbei	Fritillaria imperialis	Koolraap	Narcis	Spitskool	Winterrogge
Acidanthera	Gladiool	Koolrabi	Paksoi	Spruitkool	Wintertarwe
Andijvie	Gras	Koolzaad	Plantui, 2e jaars	Stam- en stokbonen	Winterui
Anemone coronaria	Graszaad	Krokus	Pompoen	Suikerbiet	Witte kool
Augurk	Graszoden	Krotten	Prei	Suikermaïs	Zaaiui
Bleek- en groenselderij	Hyacint	Kruiden	Raapstelen	Tagetes ¹	Zomertarwe
Bloemkool	Iris	Laanbomen: opzetters	Rabarber	Triticale	
Boerenkool	Japanse haver	Landbouwstambonen	Rode kool	Tulp	
Broccoli	Karwij	Lelie	Savooikool	Vaste planten	
Buitenbloemen	Knolbegonia	Maïs	Schorseneren	Venkel	
Chinese kool	Knolselderij	Meloen	Sla	Voederbiet	

Tabel 10b Toegestane vanggewassen na telen van maïs op zand- en lössgrond

Na het telen van maïs op zand- en lössgrond moet u direct een vanggewas telen. Het geteelde vanggewas mag niet vóór 1 februari van het volgende jaar worden vernietigd. U mag voor dit vanggewas geen extra stikstofgebruiksnorm rekenen (zie tabel 1).

¹ Tagetes moet uiterlijk op 16 juli worden geteeld.

Vanggewassen

Bladkool
Bladrammenas
Gras
Triticale
Wintergerst
Winterrogge
Wintertarwe

Tabel 11

Omrekennormen varkens- en pluimvee-eenheden

Waarvoor gebruiken?

De normen gebruikt u om uit te rekenen hoeveel varkens- of pluimvee-eenheden u nodig heeft voor het houden van uw dieren.

Hoe te gebruiken?

U berekent de benodigde varkens- en/of pluimvee-eenheden op basis van het gemiddeld aantal dieren dat u op jaarbasis houdt, of wilt houden, per diercategorie. Het gemiddeld aantal dieren vermenigvuldigt u met de omrekeningsfactor per diercategorie. U mag niet meer varkens of pluimvee gemiddeld op jaarbasis houden dan op basis van het aantal productierechten, dat is geregistreerd op uw bedrijf, is toegestaan.

Aandachtspunten

- Wanneer er geen pluimvee-eenheden op uw bedrijf staan geregistreerd, is het aantal kippen of kalkoenen op uw bedrijf nooit groter dan 250 pluimvee-eenheden.
- Wanneer er geen varkensseenheden op uw bedrijf staan geregistreerd, is het aantal varkens op uw bedrijf nooit groter dan drie varkensseenheden.
- Bij het bepalen van het gemiddeld aantal vleeskalkoenen geldt de datum van de afvoer van de hennen als afvoerdatum van het koppel. Dit geldt ook als u de hanen enkele weken langer op het bedrijf aanhoudt.

Diercategorie-nummer	Diersoort	Omrekeningsfactor
400	Fokzeugen inclusief biggen jonger dan 6 weken (ten minste eenmaal gedekt of geïnsemineerd: guste zeugen, gedekte maar nog niet drachtige zeugen, drachtige zeugen, zeugen met biggen, zeugen waarvan de biggen gespeend zijn en waarvan de biggen aan een ander bedrijf worden geleverd ca. 6 weken na hun geboorte)	1,97 ve
401	Fokzeugen inclusief biggen biggen tot een gewicht van 25 kg (ten minste eenmaal gedekt of geïnsemineerd: guste zeugen, gedekte maar nog niet drachtige zeugen, drachtige zeugen, zeugen met biggen, waarvan de biggen worden gehouden tot een gewicht van ca. 25 kg (ook fokzeugen waarvan de biggen op het eigen bedrijf worden gehouden)	2,74 ve
402	Opfokzeugen jonger dan 7 maanden (jonge zeugen, nooit gedekt of geïnsemineerd, gehouden voor de fokkerij van ca. 25 kg tot ca. 7 maanden, ook aangeleverde opfokzeugen van ca. 25 kg die worden afgeleverd op ca. 7 maanden of iets ouder en opfokzeugen afkomstig van het eigen bedrijf van exact 25 kg, die worden afgeleverd op ca. 7 maanden)	0,96 ve
403	Opfokzeugen van 7 maanden en ouder (jonge zeugen, nooit gedekt of geïnsemineerd, gehouden voor de fokkerij van ca. 7 maanden tot de eerste dekking, ook opfokzeugen die zijn aangeleverd op ca. 7 maanden of iets jonger, tot de eerste dekking)	1,59 ve
404	Opfokzeugen van een gewicht van 25 kg tot de eerste dekking (jonge zeugen, nooit gedekt of geïnsemineerd, gehouden voor de fokkerij van ca. 25 kg tot de eerste dekking. Opfokzeugen die zijn aangeleverd op ca. 25 kg, die niet op 7 maanden worden afgeleverd, maar worden aangehouden tot de eerste dekking; ook opfokzeugen afkomstig van het eigen bedrijf die worden aangehouden van exact 25 kg tot de eerste dekking)	1,11 ve
405	Opfokberen (jonge nog niet dekrijpe beren, die worden aangehouden voor de fokkerij, van ca. 25 kg tot ca. 7 maanden of iets ouder; ook beren afkomstig van het eigen bedrijf vanaf exact 25 kg)	1,09 ve
406	Dekberen (dekrijpe beren - ook zoekberen - van ca. 7 maanden en ouder; ook aangeleverde beren van iets jonger dan 7 maanden; beren afkomstig van het eigen bedrijf te rekenen vanaf exact 7 maanden)	1,86 ve

Diercategorie-nummer	Diersoort	Omrekenings-factor
407	Biggen (gespeende biggen die op ca. 6 weken zijn aangeleverd, die worden afgeleverd op ca. 25 kg; ook op 6 weken aangeleverde biggen die op het eigen bedrijf worden aangehouden voor de mesterij, tot exact 25 kg)	0,36 ve
410	Slachtzeugen (zeugen die niet meer gebruikt worden voor de fokkerij, maar worden afgemest)	1,59 ve
411	Vleesvarkens (varkens die doorgaans worden gemest vanaf ca. 25 kg of iets lichter tot ca. 110 kg; ook biggen afkomstig van het eigen, gesloten bedrijf vanaf exact 25 kg)	1 ve
300	Opfokhennen en -hanen van legrassen, jonger dan ca. 18 weken (opfokhennen en -hanen voor de vervanging van hennen en hanen van legrassen, inclusief (groot) ouderdieren, die worden afgeleverd op ca. 18 weken; dieren die op het eigen bedrijf worden aangehouden worden tot exact 18 weken meegeteld)	0,4 pe
301	Hennen en hanen van legrassen, ca. 18 weken en ouder (hennen en hanen - inclusief (groot)ouderdieren - die zijn aangeleverd op ca. 18 weken; ook van het eigen bedrijf afkomstige hennen en hanen - inclusief (groot)ouderdieren -, vanaf exact 18 weken)	1 pe
310	Opfokhennen en -hanen van vleesrassen (opfokhennen en -hanen ter vervanging van (groot)ouderdieren van vleesrassen, die worden afgeleverd op ca. 19 weken; dieren die op het eigen bedrijf worden aangehouden worden tot exact 19 weken meegeteld)	0,5 pe
311	Ouderdieren van vleesrassen (ouderdieren - inclusief grootouderdieren - van vleesrassen, die zijn aangeleverd op ca. 19 weken; ook van het eigen bedrijf afkomstige (ouder)dieren, vanaf exact 19 weken)	1,48 pe
312	Vleeskuikens (kuikens die voor de slacht worden afgeleverd)	0,48 pe
200	Jonge kalkoenen (hennen en hanen voor de productie van broedeieren ca. 0 tot ca. 6 weken, gehouden op een quarantainebedrijf)	0,52 pe
201	Opfokkalkoenen (hennen en hanen voor de productie van broedeieren van ca. 6 tot ca. 30 weken, gehouden op een opfokbedrijf)	2,94 pe
202	Kalkoenen ouderdieren (hennen en hanen voor de productie van broedeieren van ca. 30 weken en ouder)	4 pe
210	Vleeskalkoenen (vanaf het opzetten bij aanvang van de mestperiode tot de aflevering voor de slacht)	1,58 pe

Tabel 12

Uitrijdperioden

Er zijn verschillende uitrijdperioden voor dierlijke mest en zuiveringsslib. Deze perioden zijn afhankelijk van de mestsoort, de grondsoort en of er sprake is van grasland of bouwland.

U mag niet uitrijden als de bodem bevroren, besneeuwd of met water verzadigd is. Ook mag geen mest worden aangewend als de bodem wordt bevoeid, beregend of gefiltreerd.

Zuiveringsslib dat niet meer dan 70 gram stikstof per kg droge stof bevat mag onder voorwaarden het hele jaar worden aangewend. Meer informatie vindt u op onze website.

Op onze website vindt u ook de uitrijdregels voor compost, overige organische meststoffen, EG-meststoffen, overige anorganische meststoffen en kalkmeststoffen.

	Grasland				Bouwland			
	Drijfmest en vloeibaar zuiveringsslib		Vaste mest en steekvast zuiveringsslib		Drijfmest en vloeibaar zuiveringsslib		Vaste mest en steekvast zuiveringsslib	
	Zand- en lössgrond	Klei- en veengrond	Zand- en lössgrond	Klei- en veengrond	Zand- en lössgrond	Klei- en veengrond	Zand- en lössgrond	Klei- en veengrond
januari							*	
februari								
maart								
april								
mei								
juni								
juli								
augustus					**	**		
september							*	
oktober							*	
november							*	
december							*	

Uitrijden verboden
 Uitrijden toegestaan

* Vaste dierlijke mest en steekvast zuiveringsslib op bouwland op zand- en lössgrond mag het hele jaar worden aangewend bij de aanplant van plantsoen- en fruitbomen.

** Drijfmest en vloeibaar zuiveringsslib op bouwland mag op alle grondsoorten worden aangewend tot 1 september als uiterlijk 31 augustus van hetzelfde jaar een groenbemester wordt geteeld of in het aansluitende najaar bollen worden geplant.